

Помологична характеристика на сортове круши в района на Трекляно и Босилеград

I.Сорт Попска круша

1.Наименование и синоними : Кюре,Калугерица,Кантарка. Неправилно се нарича Попска масловка.

А/ Произход. Изходното семеначе е намерено през1760 г. от свещеника Ieroу в гората край градчето Clion, областта Indre, Франция.В България е пренесена наскоро след освобождението от турско иго.

Б/Разпространение. Попската круша е един от най-широко разпространените крушови сортове и в двата обследвани района.

Представена е с голям брой дървета с много добър хабитус и развитие,както в Трекляно, така и в Босилеград.

2.Помологично описание

А/ Плод

- **Големина и тегло**-плодовете са доста изравнени по големина и тегло, средно големи до големи в зависимост от външните условия с тегло 180- 250 г.
- **форма**- бутилкообразна, често едната половина е по-силно развита, значително удължени към дръжката.
- **Кожица**-неравна, суха, понякога леко покрита с восъчен налеп, преди беритбата е сивозелена, а при потребителската зрялост се променя в зеленожълта. Характерна за сорта е ръждивата линия, която започва от дръжчицата и завършва при чашката.

Особеното ,което установихме, че при крушовите сортове, установени в изследваните райони, преобладаваха плодове без некротична линия,което се обяснява с особените почвено-климатични характеристики на местообитанието.

Б/ Месо-бяло или белезникаво, полутопящо се, с малки каменисти клетки, малко хрупкаво, сочно, достатъчно сладко, но без особен аромат. Тези качества, плодовете са развили поради факта, че се отглеждат върху леки, отцедливи и топли почви, каквито са тези в района на изследването.

В/ Потребителска зрялост-В двата обследвани района на разпространение, плодовете добиват потребителска зрялост в периода ноември- средата или края на октомври, в зависимост от топлинният режим на почвата и въздуха.

3. Хабитус и скорозрялост

Сортът Попска круша е средноскорозрял. Плододаването започва след 4-5 година, а пълното- настъпва към 7-8 година. До периода на пълно плододаване проявява силен растеж и образува средно големи до големи и дълголетни дървета със здрав ствол и обратно пирамидална, средно гъста корона. Кората на ствола и скелетните клони е сива и напукана, а на дебелиите и лесно чупливи леторастисивокафява.

4. Биологични особености и изисквания на сорта

Попската круша има средно ранен цъфтеж. Цветовете ѝ са средно големи, с бели венчелистчета и нежизнеспособен прашец. При продължително и ранна затопляне, цъфтежът настъпва по-рано. сорта страда от силни зимни студове.

Най високи добиви от сорта се получават в месторастения със добра въздушна влажност, отцедливи почви и дълга топла есен. такива са условията на проучваните райони в които добивите достигат до 300кг. от дърво. тук сорта проявява отчетливо тенденция за редовно плододаване.

5. Достоинства на сорта.

- Дърветата дават редовни и големи добиви.
- Плодовете са с много добра транспортабилност и съхраняемост при домашни условия.
- От Попската круша се получават добри доходи и в месторастения с продължителни горещини и атмосферни засушавания.

6. Недостатъци на сорта.

- Плодовете се брулят от силните ветрове през есента.
- Скелетните клони се отчесват при голям плодов товар. 3. необходимими са подпори, за които допълнително се влагат средства.

II. Сорт Водник

1. Наименование и синоними : Ари басма, Сулия

А/Произход. Народна селекция с неизвестен произход.

Б/Разпространение. Значителен брой дървета се установиха както в района на Трекляно, така и в района на Босилеград, около Добри дол.

2. Помологично описание

А/ Плод

- **Големина и тегло** - плодовете са добре изравнени по големина и тегло над 200 г.

-**Форма**- яйцевидна, обратно –яйцевидна или притъпено крушовидна, силно издути в чашечната третина.

- **Месо**-белезникаво с жълтеникав оттенък, едрозърнесто,,с каменисти клетки, много сочно, сладко, без аромат, със задоволително до добро качество.

- **Потребителска зрялост** –настъпва 8-10 дни след беритбата, а плодовете добиват беритбена зрялост в края на септември, изискват известен период на лагеруване за да добият консумативна зрялост.

3. Хабитус и скорозрялост

До пълното плоподаване дърветата проявяват силен растеж, образуват дебел ствол, мощен доминиращ водач, дебели, дълги, коленчати, значително отклонени скелетни клони и широко пирамидална корона, сравнително рядка корона. кората на ствола е напукана и пепелявосива, а леторастите са червеникави с голям брой дребни, кръгли и сиви лещанки.

4. Биологични особености и изисквания на сорта

Сорта Водник цъфти рано. Цветовете са големи, бели с набръчкани по края венчелистчета и нежизнен прашец. Плодоноси редовно. От едно дърво се получават до 500-800 кг. плодове, но само в поливни места с достатъчно отцедливи и влагоемни почви.

5. Достоинства на сорта.

- Дървото е родовито и дълголетно
- понася горещините и атмосферните засушавания
- плодовеете са пригодни за сушене.

6. Недостатъци на сорта.

- Плодовото месо е грубо, с много каменисти клетки , което е типично за примитивните форми

- Качеството на плодовете и сушеният продукт не задоволява взискателните консуматори.

III. Сорт Сулия

1.Наименование и синоними: Не са известни. Наименованието е турско и произтича от голямата сочност на плода(су-превод от турски означава вода)

А/Произход:Народна селекция с неизвестен произход.

Б/Разпространение:Установени са единични дървета в района на Краище и на Босилеград.

2.Помологично описание

А/ Плод

Големина и тегло- плодовете са добре изравнени по големина и тегло,средно едри с тегло 135-145 г.

Месо—бяло или белезникаво,дребнозърнесто,с малък брой дребни каменисти клетки,сочно, сладко-кисело,с тръпчив вкус,без аромат, с приятен освежителен вкус.

Потребителска зрялост –беритбата се извършва към края на септември и в началото на октомври. Консумативната им зрялост настъпва2-3 седмици след беритбата.

3.Хабитус и скорозрялост

До пълно плододаване дървото проявява доста силен растеж и образува силен ствол,дълги,среднодебели,широко отклонени,слабо увисващи скелетни клони и гъста кълбовидна коронас водач.

Кората на ствола е сивопепелява и напукана, а на леторастите-светлокафява.

4.Биологични особености и изисквания на сорта

Сортът се проявява като средно или късноцъфтящ, в зависимост от надморската височина на местообитанието. При благоприятни външни условия добре израстналите дървета дават 200-250 кг. а понякога и до 500 кг.

5. Достоинства на сорта

1. Плодовете на Сулия имат по-добри вкусови качества в сравнение с другите местни есенни сортове 2. Сушените плодове на сорта имат значително високи качества. 3. Сорта е доста родovit.

6. Недостатъци на сорта.

- Плодовото месо е без аромат и има каменисти клетки, които се чувстват при ядене

- Кожицата се набива и се петноса лесно.

IV. Сорт Стамболка

1. Наименование и синоними:

Мехмед армуду, Червенак, Есенна стамболка, Мехмедка

А/Произход: Народна селекция с неизвестен произход.

Б/Разпространение: Единични дървета са намерени и в двата изследвани района - Трекляно и Босилеград.

2. Помологично описание

А/ Плод.

Големина и тегло-плодове средно големи, доста изравнени със тегло средно 145 г.

Месо-бяло, плътно, зърнесто, сочно, сладко до много сладко, леко тръпчиво и слабо ароматно с добро качество.

Потребителска зрялост Плодовете добиват беритбена зрялост към края на август и първата половина на септември, а потребителската след 5-8 дни.

3.Хабитус и скорозрялост

В младенческа възраст дърветата имат силен растеж, а до пълното им плододаване той става по-умерен.Те формират средно дебел ствол,силно отклонени скелетни клони и широкопирамидална,сравнително рядка корона.Кората на ствола е тъмнопепелява и напукана, а на леторастите-жълтеникавокафява,слабо зачервена връхна част, прошарена с едри белезникави лещанки.

4.Биологични особености и изисквания на сорта

Цъфтежът е средно ран, цветчетата са с бели венчелистчета и нежизнен прашец.От едно дърво се получават до 150-200 кг. плодове.Сорта е дълголетен и дава редовни добиви,особено при почви с по-висока влагоемност и местообитания с повече въздушна влажност

5. Достоинства на сорта

- Дава добри добиви
- Плодовете се ценят от консуматорите,пригодни са за преработка и се държат здраво за клоните.

6.Недостатъци на сорта.

Месото е грубо и съдържа каменисти клетки.

Помологична характеристика на сортове ябълки в района на Трекляно и Босилеград установени при експедиция през м. юни 2012 г.

I.Сорт Циганка

I.Наименование и синоними: няма

А/Произход: Много стар местен сорт с неизвестен произход.

Б/Разпространение: Единични дървета са намерени и в двата изследване района- Трекляно и Босилеград .

2.Помологично описание

А/ Плод

Големина и тегло-плодове са добре изравнени по големина дребни и средно големи при по-малък завръз,с тегло от 55-80 г.

Месо- зеленикаво, грубо, плътно, сочно, сладко-кисело,без аромат,каческво задоволително, м киселинността в края на съхранението чувствително намалява и плодът добива по-добър вкус.

Потребителска зрялост Плодовете добиват беритбена зрялост през първото деседневие на октомври, а потребителска през януари и добре се запазват до април, а понякога и да по-късно.

3. Хабитус и скорозрялост

Дървото на циганка е силно растящо,с широко пирамидална рядка корона.Възрастното дърво/ около 30 години/има около 10 м. височина и 8 м. ширина.Скелетните клони са дебели,здрави.

4.Биологични особености и изисквания на сорта

Сорта цъфти рано до средно рано.Цветовете са средно големи, бели.Той е лош опрашител. Встъпва в плододаване на 5-7 година .От възрастно дърво се получават до 400 кг. плодове.

5.Достоинства на сорта

- Много добра родовитост;
- Много добра съхраняемост;
- Невзискателност към климат и почва

6. Недостатъци на сорта

- Дребни плодове;
- Посредствени вкусови качества

II. Сорт Кичовка

1.Наименование и синоними: Кечовка. Предполага се ,че е пренесен от района на Будино, затова се нарича от местните жители Будинка.

А/Произход: Много стар местен сорт с неизвестен произход.

Б/Разпространение: Единични дървета са намерени и в двата изследване района- Трекляно и Босилеград .

2. Помологично описание

А/ Плод

Големина и тегло-плодове са добре изравнени по големина дребни и средно големи ,с тегло 60 г.

Месо- бяло, средно твърдо, гъбесто, средно сочно, със слаба киселина, без или с много слаб аромат;качество задоволително.

Потребителска зрялост. Настъпва в зависимост от ройона в края на септември или през първата половина на октомври.

3.Хабитус и скорозрялост

През първите години дървото расте сравнително бавно и образува големи дървета с височина около 8-10 м.и ширина на короната 8-10 м.Короната е прибрана,почти цилиндрична.Кората на клоните е червеникавокафява.

4. Биологични особености и изисквания на сорта

Цъфтежът е средно ран. Цъфти с едри, слабо розови до бели цветове.Сорта е добър опрашител.Дървото встъпва в плододаване сравнително късно, към 9-10 г. Плодоноси редовно, като от едно дърво се получават до 350-400 кг. плодове.

5. Достоинства на сорта

- голяма родovitост
- много добра транспортабилност на плодовете
- много добра съхраняемост на плодовете

6. Недостатъци на сорта

- посредствени вкусови качества на плодovото месо
- дребни плодове
- крехка дървесина на скелетните клони
- късно встъпване в плододаване

III. Сорт Тетовка

1.Наименование и синоними:Няма

А/ Произход: Много стар местен сорт с неизвестен произход.

Б/ Разпространение: Много стари дървета са намерени и в двата изследване района- Трекляно и Босилеград .

2.Помологично описание

А/ Плод

Големина и тегло-плодове са сравнително добре изравнени по големина големи или средно големи ,с тегло от 100 до 200 г.

Месо- белезникаво със зеленикъв оттенък,който с напредване на потребителската зрялостизчезва,средно плътно,крехко,сочно,ката сочността при съхранение след януари намалява,слабо възкисело,без или с много слаб аромат,вкусовите качества на недобре узрелите плодове са задоволителни, а на узрелите-добри.

Потребителска зрялост. Беритбената зрялост плодовете добиват обикновено в средата на септември, а в по-ниските райони-към края на септември в началото на октомври.Плодовете узряват едновременно.

3.Хабитус и скорозрялост

Дървото в младенческа възраст е бързо растящо,а след това умерено до слабо растящо.механичната здравина на клоните на Тетовка е добра и те понасят плодови товари, без да се чупят.

Цветът на кората в преобладаващата си част е сив, прошарен с възкафявочервени петна.

4.Биологични особености и изисквания на сорта

Сортът Тетовка цъфти рано.Продължителността на цъфтежа е 4-6 дни.Цветовете са големи, в значителна степен розови.Има много добра до изобилна родovitост и склонност почти към редовно плодoдаване.Средно от дърво се получават до 300 кг. плодове при пълно плодoдаване.

5.Достоинства на сорта

- ранно встъпване в плодoдаване
- голяма родovitост

- големи и с красива външност плодове
- добра съхраняемост на плодовете

6. Недостатъци на сорта

- не много добър вкус и липса на аромат на плодовете
- чувствителност на стъкляване

IV. Сорт Скринянка

I. Наименование и синоними: Местните я наричат Жилавка, заради голямата напуканост на кората на стъблото.

Произход: Местен сорт с неизвестен произход

Разпространение: Единични дървета са намерени и в двата изследвани района- Трекляно и Босилеград .

2. Помологично описание

А/ Плод

Големина и тегло-Плодовете са изравнени по големина; обикновено биват средно едри с тегло около 100 г.

Месо-със зеленикав оттенък или зеленикаво със зелени нишки, плътно, грубозърнесто, сочно, виненокисело, без аромат или със слаб специфичен аромат; добро качество.

Потребителска зрялост. Настъпва през първата половина на септември; Плодовете трябва да се берат навреме, тъй като лесно опадат.

3. Хабитус и скорозрялост

Дървото е буйнорастящо, короната е кълбовидна, рядка и добре оветена. Кората на стъблото и дебелияте клони е напукана, червеникава, а на останалите клони е червеникаво кафява от към огряваната страна и зеленикавосив откъм сенчестата.

4. Биологични особености и изисквания на сорта

Цветовете са големи, бели, с розови петна или постепенно преминаващ розов цвят в бял. Цъфтежът е среден.

5. Достоинства на сорта

- средно едри, червени и красиви плодове
- добра съхраняемост и много добра транспортабилност на плодовете
- силен растеж и добра родовитост

6. Недостатъци на сорта

- известно предивременно окапване на плодовете при недостатъчна почвена влага
- чувствителност на струпяване
- не много добри вкусови качества на плодовете

V. Сорт Бухавица

I. Наименование и синоними: Червена бухавица

Произход: Местен сорт с неизвестен произход, но се приема, че е възникнала като пъпкова мутация на сорт Скринянка

Разпространение: Единични дървета са намерени и в двата изследвани района- Трекляно и Босилеград .

2.Помологично описание

А/ Плод

Големина и тегло-Плодовете са сравнително изравнени по големина; те биват средно едри с тегло около 130 г.

Месо- белезникаво,плътно, едрозърнесто,възгрубо,сочно,с приятно освежаваща киселина, със специфичен аромат; добро качество

Потребителска зрялост. Настъпва през първата половина на септември;При приближанатето ѝ те започват да окапват.

Хабитус и скорозрялост

Дървото е на бухавица има силен растеж,мощно е,достига големи размери и се отличава с голяма жизненост и жимее над 50-60 години.Образув рядка разрежена корона.Кората на стъблото и дебелите клони е напукана, червеникава, а на останалите клони е червеникаво кафява от към огряваната страна и зеленикавосив откъм сенчестата.

4.Биологични особености и изисквания на сорта

Цветовете са големи, бели, с розови петна или постепенно преминаващ розов цвят в бял. Цъфтежът е среден. Сорта е лош опрашител.Не е много взискателен към климата и почвата и при недостатъчна влажност предивременно опадат.

5.Достоинства на сорта

- силно дърво
- много добра родovitост
- много добра съхраняемост и много добра издръжливост на превоз

6.Недостатъци на сорта

- отчасти предивременно окапване на плодовете

- чувствителност спрямо струпяване

Интрудоцирани сортове

В района на Трекляно и Босилеград намерихме малък брой много стари дървета от сорта Белфлър, който е бил внесен през двадесетте години и е бил отглеждан до началото на 60-те години, но поради доста голямата чувствителност на сорта към струпяване отглеждането му е преустановено.

1. Сорт Жълт Белфлър

I.Наименование и синоними: Красноцвет, а местните жители на Босилеград го наричат **Американка**.

Произход: Произхожда от семеначе, намерено в щата Ню-Джърси,северна Америка. Пренесено е в началото на миналият век, както в България, така и в района на Босилеград.

Разпространение: Единични дървета са намерени и в двата изследвани района- Трекляно и Босилеград .

2.Помологично описание

А/ Плод

Големина и тегло-Плодовете са неизравнени по големина;обикновено биват средно едри до едри с тегло от 100 до 250 г.

Месо-жълтобяло,дребнозърнесто,сочно, ароматично, приятен вкус и много добро, до отлично състояние.

Потребителска зрялост. Настъпва през септември;плодовете трябва да се берат на 2 или 3 пъти,поради това, че не зреят дружно.

3.Хабитус и скорозрялост

Силно растящо през младенческата възраст и периода на плододаване.Образува широка корона с увисващи скелетни клони,чийто кора е оцветенажълтоканелено.

4. Биологични особености и изисквания на сорта

Цъфтежът е полукъсен. В по-топлите месторастения прецъфтява бързо и поради това не задържа достатъчно завръзи. Цветовете му са много едри, почти бели, с жизнен пращец. Сорта е добър опрашител.

5. Достоинства на сорта

- много добри качества и привлекателна външност на плодовете
- проявява отчетливо тенденция към редовно плододаване

6. Недостатъци на сорта

- недостатъчна еластичност на дървесината и често кършене или отчесване на скелетните клони
- напада се силно от кръвни и листни въшки
- малко тегло на плодовете и ниски добиви
- неизравнени плодове

Описанието е извършено въз основа на образци от ябълкови плодове, събрани през есента на 2011г, както и от експедиционни наблюдения на хабитуса на дърветата извършени през пролетта на 2012 г. в предварително установените и маркирани с помощта на GPS стари овощни градини в района на Трекляно и Босилеград.

18.07.2012 г.

Съставил: доц. М. Апостолова

София